

- KİTAP TANITIMI -

“KLASİK TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMACILARINA MEKTUPLAR”

Sümeyye YILDIZ*

Klasik Türk edebiyatı, Türk dili ve edebiyatı içerisinde bir ana bilim dalı haline gelmiş ve kendine has bir ekol olmuştur. Bu alanda tecrübe sahibi, ömürlerini bu yolda yaptıkları araştırmalarla zenginleştirmiş 21 hocamızın, anı, tavsiye ve nasihatlerini içeren *Klasik Türk Edebiyatı Araştırmacılarına Mektuplar* adlı kitap, 2012 yılının Eylül ayında *edebiyatseverlerle* buluştu. Kitabın sonundaki Amasya Milletvekili Avni Erdemir’in, yüksek lisans tez hocası merhum Prof. Dr. Abdülkerim Abdülkadiroğlu hakkındaki anılarını anlattığı kısmı da dâhil edersek toplam 23 yazı, daha doğrusu, 23 mektup yer alıyor.

Eser, öncelikle hazırlayıcısı olan Sibel Üst’ün bir mukaddimesi ile başlıyor. Üst, edebiyata, daha sonra da klasik Türk edebiyatına nasıl alaka duyduğunu, üzerinde emeği olan hocalarını anlatarak başlıyor *Önsöz*’üne. Mehmet Dursun Erdem Hoca ile tanışmaları ve birlikte *Turkish Studies* dergisini kurmaları; o zamanlarda alana duyduğu heyecan ve iştiaak; bu kitabın oluşma serüveni, Üst’ün içtenlikle dile getirdiği cümlelerle, zihinlerimize hoşâmedî ediyor. Bundan sonra ilk sözü Prof. Dr. Âdem Ceyhan alır. Türk dili ve edebiyatı bölümü lisans ve lisansüstü öğrencilerinin, seçtikleri temel alan ne olursa olsun (yeni, halk, klasik, dil), edebiyatı bir bütün olarak görmeleri gerektiğini ve bir alanda çalışmanın diğer alanlara karşı düşmanlık etmeyi gerektirmediğini savunur. “Birkaç kitap almak ve okumakla iyi bir edebiyat hocası ve iyi bir öğretim elemanı olunamaz” diyen Ceyhan, okunması gereken ve piyasada bulunması zor olmayacak edebiyat tarihleri, ansiklopediler, antolojiler ve lûgatler hakkında geniş bilgiler verir. İkinci mektup, Prof. Dr. Ahmet Sevgi’ye aittir. Sevgi, liselerde klasik edebiyatın nasıl eleştirildiğine, hangi ithamlarla aktarıldığına dikkat çekerek bunları kısaca çürütme yoluna gider. Üçüncü mektubun sahibi ise Prof. Dr. Ali İhsan Öbek’tir. Mizahî bir üslupla karşımıza çıkan Öbek’in yazısında, iki *nâme-i âcizane* vardır. Birincisi, edebiyat bölümü birinci sınıftaki hâl-i pürmelâlini anlattığı mektubudur ki, Osmanlı Türkçesi’ni tanımlaması, edebiyat öğrencilerinde tebessüm uyandıracaktır düşüncesindeyiz: “İçimden ‘Allahisen yaw bu ne biçim ders’ diyordum ve kara kara düşünüyordum: Her harf bin bir kılığa giriyor; birleşmeyenler, birleşenler,

---

* *Fatih Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araştırma Görevlisi, İstanbul. syildiz@fatih.edu.tr*

isterse birleşenler, istemezse birleşmeyenler...(Zavallı Müteferrika)". Tabii sonrasında bu korku ve zorluğu nasıl aştığını da dile getiriyor. Bu kısma eklediği şiir de, Hocamızın asistan iken yazdığı ve yine mizahi üslupla örülmüş bir *Gazel-i Huzûlî*'dir. Öbek, *Bir Dûçend ü Gazeller* başlığı altında da askerlik hatırasını anlatarak mektubuna son verir. Üçüncü mektup, Prof. Dr. Ali Yıldırım'a aittir. Yıldırım, önce tüm Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerine seslenir, daha sonra hitabını özelleştirir ve yönünü, klasik Türk edebiyatı alanında çalışacak öğrencilere çevirir. Öncelikle bu yola girmekle zora talip olduklarından, bu sebeple sıkıntılara katlanmaları gerektiğinden bahseder. İkinci olarak bir alanda ihtisaslaşmanın önemli olduğunu belirterek, edebiyata yardımcı felsefe, psikoloji gibi sosyal bilim şubeleriyle de ilgilenmenin gerekliliğinden bahseder. Üçüncü olarak Osmanlı Türkçesini çok iyi bilmelidir. Bundan sonraki iş ise kaynakları iyi tanımak, dönemlerin kronolojik yapısını anlamak ve hafızada tutmak ve karşımıza çıkan bir metni aslından okuyup anlayabilmekten geçer. Sonraki mektup, Prof. Dr. Cemal Kurnaz'a aittir. "Nesillerin rehberliğine inanan" Hocamızın ilk tavsiyesi, yeni çalışmalar yapan neslin, kendilerinden önce gelenlerin izine basarak yürümelerinin, onların emeklerini değerlendirmelerinin, hem nezaket hem de vefa borcu olduğunu söyler. Bu çerçevede söze başlayan Kurnaz, ilk olarak tenkitli metin neşri çalışmalarını başlatan Ali Nihat Tarlan'ı, daha sonra Tarlan'ın yolundan giden önemli akademisyenlerden Mehmet Çavuşoğlu'nu anar ve onların görüşlerinden bahseder. Metin şerhi, tahlili, edebiyat tarihi ve tarihçileri ile ilgili bilgilerin de verildiği bu mektup, araştırmacılar için küçük bir makale gibidir. Sırada Prof. Dr. Cihan Okuyucu vardır ki, tavsiyenin aslında tecrübe aktarımı olduğuna vurgu yaparak söze başlar. "A iki gözüm" gibi samimi hitaplarıyla hoş bir sohbet havasında tecrübelerini aktaran Hocamız, "alet ilmi" ve "asli ilim" tabirleri üzerinde durur. Alanla ilgili metot bilgisi, sahayla ilgili yabancı diller; söz gelimi klasik Türk edebiyatı için Arapça ve Farsça böyledir. Tabii İngilizce bilmenin lüzumu da göz ardı edilemez. Bunlar, "olmazsa olmaz"lardır. Zaman kullanımı ve iş disiplini ise tüm başarıları insanın arkasından koşturmuş önemli maddelerdir. Yazarak öğrenmek ve araştırma metodunda iyi örnekleri takip etmek de yapılması gerekenlerden... Daha sonra Prof. Dr. İ.Çetin Derdiyok, sorduğu beş soruya cevap vererek tavsiyelerini sıralar: "Klasik Türk edebiyatını öğrenmeye başlayan bir öğrenci ilk olarak neler yapmalı; neler okumalı; kendini ne gibi donanımlarla desteklemeli; öğrencinin bu sahaya bakış açısı nasıl olmalı; öncelikli okuması ve yapması gereken işler ne olmalı?" Verdiği şiir örnekleriyle ve "sevgili meslektaşım" gibi içten hitaplarıyla talebeyi yüreklendiren Prof. Dr. Filiz Kılıç, bu yolun önemine vurgu yapar. Prof. Dr. Gönül Ayan ise 43 yıllık meslek hayatının ardından hiçbir şey için pişmanlık duymadığını, ancak tekrar dünyaya gelecek olsa, tesadüfi değil de daha bilinçli ve istekli bir şekilde klasik Türk edebiyatını seçmeyi arzuladığını belirtir. Ayan, akademik hayata nasıl atıldığını, Hocası Prof. Dr. Haluk İpekten ile yaptığı

doktora çalışmasını ve meslek hayatı boyunca, bilhassa doktora tezi süresince maruz kaldığı zorlukları anlatır. Aslında genellikle teknolojik yetersizliklerden kaynaklanan bu meşakkatleri okuduktan sonra, araştırma koşullarının daha da kolaylaştığı şu dünyada, biz talebelerin ne kadar tembel olduğumuz sonucuna varabiliriz. Daha sonra sözü alan Prof. Dr. Günay Kut, öğrencinin en önemli özelliğine(!) vurgu yaparak mektubuna başlar: “Sadece not almak için öğrenme çabası ne kadar sonuç verir bilmem ama şu muhakkak ki bu şekilde öğrenme, unutulmaya mahkûmdur.” Osmanlı Türkçesi’nin baraj ders olduğu kendi talebelik dönemlerinden örnekler veren Hocamız, verdiği örneklerle metni doğru okumanın üzerinde ayrıntılarıyla durur. Basılı bilimsel yayınlarda gördüğü yanlışlardan yola çıkarak, bu yolda ilerlemek isteyenlere bir ikaz ışığı yakan Kut, bir yönüyle mektubunu okuyan talebeye Osmanlı Türkçesi, aruz ve lûgat kullanımı dersi verir. Prof. Dr. Hüseyin Ayan, doktora tezini yapabilmek için Erzurum-Ankara arasında beş yıl boyunca gidip geldiğini, tezi için 17 il gezdiğini anlatır. Bu meşakkatlerin sonucu olarak da 43 yaşında “Doktor” unvanı kazanmıştır. Bu haliyle belki “Kaç yaşına geldim, benden geçti, bu saatten sonra doktora yapılmaz...” gibi düşünenlere umut kaynağı oluyor. Prof. Dr. İlhan Genç de beş maddede sorduğu sorular ışığında öğrencileri her yönden aydınlatmaya çalışır. Prof. Dr. M. Fatih Köksal öncelikle, kuşak çatışmasından, mektup gibi önemli değerlerimizden birini ortadan kaldırmak üzere olduğumuzdan bahseder. Bu satırlar adeta teknolojinin değişen yüzünün, insan yaşamına ve duygularına yansımaları olarak karşımıza çıkıyor. “Kardeşim, arkadaşım” gibi hitaplarla, okuyucuyu sıcak ve derin bir atmosfere sokan Köksal’ın verdiği önemli bir nasihat var: “Her işinde hasbî, samimi ol; ilim aşkını gözet; bu aşkla çalışınca muvaffak olursun...” Daha sonra sözü Prof. Dr. Mahmut Kaplan alır. Öncelikle, akademik çalışmalara başlamak hususundaki tecrübesini paylaşan Hocamız, üniversite yıllarında kendisine emek vermiş hocalardan, hocaların çalışma ve çalıştırma stillerinden bahseder. “Lisans döneminde atalar mirası klasik Türk edebiyatını sevdirmek işi büyük ölçüde hocalara ve onların bilgi ve becerilerine kalmıştır.” diyerek öncelikle yeni hocalara nasihat veren Kaplan, özellikle birinci sınıfta dersi sevdirmeye adına neler okutulabilir, öğrenciye nasıl davranılmalıdır, bunlar üzerinde durur. Daha sonra “yeni yetişenlere” yararlı olacağı düşüncesiyle, lisans ve yüksek lisansta okuduğu eserleri sayarak bir talebenin bilmesi ve kaynak olarak okuyup kullanması gereken eserleri ayrıntılı açıklamalarla sıralar. Sıradaki mektup Prof. Dr. Mehmet Arslan’a aittir. Lisans ve lisansüstü dönem klasik Türk edebiyatı öğretimine dair bulunduğu teklifleri sistematik bir biçimde sıralayan Hocamız, “Balık vermektense balık tutmayı öğret”ir. Sözü alan Prof. Dr. Menderes Coşkun ise eğitim sistemimizin çarpıklığından yakılarak bizleri uluslararası nitelikte, başarılı sosyal bilimci yetiştiremememizin sebepleri üzerinde düşünmeye davet eder. Artık talebenin, donanımda üst seviyede olması, şerhten ziyade tenkitçiliğe yönelmesi ve bu yolda ince, dikkatli araştırmalar yapması

gerektiğine vurgu yapar. Coşkun'un bu mektubu, nasihat verme, tecrübe aktarma yanında, menfi oryantalist çalışmalara yapılan atıflarla, araştırmacının önünde yeni ve önemli kapılar açmaktadır. Prof. Dr. Muhammed Nur Doğan, mektubunda, yaklaşık üç yüz yıllık bir kopma ve değerlerden uzaklaşmanın üzerinde durur ve bu yoldaki öğrencilere, "İşte bu büyük mücadelenin şuurlu mücahitleri sizlersiniz." der ve onların bu yaraya merhem olmalarını ister. Sıradaki mektup, Prof. Dr. Namık Açıkgöz'e aittir. "Sevgili Kardeşim" samimi hitabıyla söze başlayan Hocamız, öncelikle üniversitenin lise ve dershaneden farkına değinir; öğrenciyi nelerin beklediğini sıralar. Osmanlı Türkçesi, aruz vezni, eski yazı ile verilen bir metni okuma, anlama, edisyon kritik mevzuları üzerinde tafsilatlı bir şekilde durur. Bunun yanında talebenin, estetik bir birikime vakıf olması için hüsn-i hat sanatını da öğrenmesi gerektiğini savunur. Daha sonra "şahsiyet"ten söz açar ve insanın, 12-13 yıllık lisans ve lisansüstü akademik hayatı boyunca, şahsiyetini oturtması gerektiğini söyler. Prof. Dr. Ömür Ceylan, klasik Türk şiirinden aldığı birçok örnekle bu yolun yolcularına seslenir ve nasihatlerini içtenlikle sıralar. Daha sonra Prof. Dr. Pervin Çapan alır sözü. Özellikle, Hocası Prof. Dr. Hüseyin Ayan'dan, onunla çalışırken yaşamış olduğu tecrübelerden, Hocasının kendisini en çok etkileyen tavır ve davranışlarından söz eder. Prof. Dr. Yaşar Aydemir ise mektubunda dört hususun altını çizer: Metin-medeniyet ilişkisi, metin çözümlemenin hareket noktası, metnin estetik tarafı ve genç araştırmacının nelere yönelmesi gerektiği. Bu başlıklar altında yaptığı önemli açıklamalarla, araştırmacılara kılavuzluk eder. Son söz ise *Bir Hatıra* başlığı ile Amasya milletvekili Avni Erdemir'e aittir. Lisansüstü seviyede danışmanlığını yapan Hocası, merhum Prof. Dr. Abdülkerim Abdülkadiroğlu ile çalışırken yaşadığı hatıraları anlatır. Hocasının yaptığı en önemli şeylerden biri, ilim talep eden öğrenciyeye her yönüyle değer vermesi ve onu sürekli motive etmesidir. Bu yolda hayli sıkıntılar çeken öğrencisine, gece 01.40'da mektup yazar ve gönderir. Herhalde bu hassasiyetin ve titizliğin üzerine, her türlü engel aşılır, ki aşılmıştır da. Mektubun sonunda Hocasını rahmetle yad eden Erdemir, merhum Abdülkadiroğlu'nun gönderdiği iki mektubun da tıpkıbasımını verir.

Bu kitap, ömrünün büyük bir bölümünde, klasik Türk edebiyatı yolunda hayli emekler sarf etmiş, alanda önemli eserler vermiş hocalarımızın, tecrübelerini, anılarını ve tavsiyelerini barındıran bir eserdir. Bir manada, hocalarımızın kalplerindeki klasik Türk edebiyatı sevgisini aktarır ve onların hazinelerine açılan kapının anahtarı hüviyetini kazanır. Yazıların kimi mizahi, içten bir mektup, kimi de bilimsel metotların anlatıldığı bir makale şeklindedir. Bu haliyle klasik Türk edebiyatı lisans, lisansüstü öğrencilerinin ve araştırmacılarının en önemli kaynaklarından biri olmayı başarıyor. Hocalarımızın, akademik hayatlarında yaşadıkları en önemli hatıraları da içinde barındıran eser aynı zamanda, anı türüne de önemli bir katkı niteliğinde. Zaten kitabın sayfalarının tasarımı, iletilerin, eski bir parşömen kâğıt üzerine yazılmış

birer mektup gibi okuyucunun önüne koyulması, eski zamanlardan gelmiş bir emanet hissi uyandırıyor. Kitapta dikkati çeken bir başka önemli husus da her mektubun sahibi olan hocalarımızın, řu an hangi üniversitede oldukları bilgisinin verilmesidir.

Klasik Türk Edebiyatı Araştırmacılarına Mektuplar adlı eserde nice hatıralar, özlü sözler ve nice değerli nasihatler mevcuttur. Ancak tüm bunları aktarmak için, her satırı ayrı bir önem taşıyan bu eserin hepsini tekrar yazmak gerekecekti. Bu sebeple her Hocamızın mektubunun muhtevasına kısaca değindik. Bize, alanımızın duayenlerinin fikir, cehd ve gayretlerinin muhtasar bir ikramı olan bu kıymetli eser, tüm klasik Türk edebiyatı yolunu seçmiş lisans-lisansüstü öğrencileri tarafından okunmalıdır kanaatindeyiz. Hocalarımızın bizlere bıraktığı mirasın kıymeti anlaşıldıktan sonra iyi bir talebe, iyi bir hoca ve iyi bir akademisyen olunabilir. Okuduktan sonra kendimize dersler çıkarıp istikamet çizmemiz gereken böylesine önemli bir eserin sancısını çeken ve daha sonra onu tertip eden Hocamız Sibel ÜST’e de en derin şükranlarımızı sunuyor, kıymeti büyük daha nice esere imza atmasını diliyoruz.

